

Matrice cyrilometodějská – 25 let obnovené činnosti spolku

V letošním roce (2015) jsme si připomněli 115. výročí založení spolku Matice cyrilometodějská (dále jen MCM) a 25 let od jeho obnovení v roce 1990. K této příležitosti jsme zmapovali jeho historii od počátků do současnosti. Dějiny MCM se odehrávají v rámci celkového vývoje a becných tendencí na území dnešního českého státu, proto je dále také přiblíženo historické pozadí a reálie v habsburské monarchii a pak v Československu, resp. České republice, s důrazem na situaci v Olomouci, jakožto domovském městě MCM. Opomenuty nejsou také klíčové osobnosti Matice.

Od 2. poloviny 19. století se začaly v habsburské monarchii objevovat nové ideové, politické a kulturní proudy, díky nimž pozvolna docházelo k hospodářským, demografickým i sociálním změnám. V Olomouci tomu nebylo jinak. Následující vývoj byl však určen skutečností, že v tomto městě se až do roku 1918 hlásila většina obyvatel k německé národnosti, zatímco okolní vesnice byly víceméně české. Národnostní snahy olomouckých Čechů, a zejména jejich výraznější politizace, se dostávaly více do popředí od poloviny 70. let 19. století, kdy také politici na celostátní úrovni ustoupili od pasivní rezistence. V Olomouci dochází ke štěpení české politické strany – objevuje se agrární směr reprezentovaný novinami *Pozor*, staročesky orientovaný *Politický spolek* a v 90. letech 19. století *Moravská pokroková strana* a *Katolická národní strana na Moravě*, založená knězem Antonínem Cyrilem Stojanem⁽¹⁾ a advokátem Mořicem Hrubanem⁽²⁾ za podpory arcibiskupa Theodora Kohna⁽³⁾. Tiskovým orgánem katolické stany se stal list *Našinec*.

Jedním z hlavních zdrojů konfliktů mezi Čechy a Němci byl vznik a rozvoj českého školství, zvláště základní vzdělávání. Ačkoli se školským zákonem z roku 1869 otevřela cesta změnám v této oblasti, olomoucká radnice jim nakloněna nebyla. Základní školství bylo nově tvořeno školou obecnou a měšťanskou, povinnými pro děti od 6 do 14 let. Češi si moc dobře uvědomovali, že pro emancipaci českého národa je nezbytné vychovat novou generaci, u které bude v českých školách probouzena láska k národu, vlasti, českému jazyku i národním dějinám. Je důležité také připomenout, že z vlivu církve se školství vymanilo v roce 1868.⁽⁴⁾ Zůstala jen výuka náboženství a možnost zřizovat soukromé církevní školy.⁽⁵⁾

V Olomouci tedy žádosti o vznik veřejné české obecné školy nebyly vyslyšeny, tudíž za podpory *České besedy* a *Občanské záložny* byl ustaven spolek *Malice školská* a následně zřízena soukromá matiční obecná škola. Až výnos Ministerstva kultu a vyučování z 30. ledna 1884 donutil radnici otevřít veřejnou obecnou školu. Ale boj neustal, neboť byla potřeba rozšiřovat třídy, shánět žáky, zajistit vyučovací prostředky aj. Žádosti o pomoc adresované českému obyvatelstvu byly uveřejňovány mimo jiné v místním tisku (*Našinec*, *Pozor*). Důležité byly výzvy českým rodičům, aby neposílali své děti do německých škol.

Úspěšnější byli olomoučtí Češi na poli středního školství, kdy již v roce 1867 bylo otevřeno Slovanské gymnázium s českou vyučovací řečí. Dále ale bylo třeba nabídnout českým studentům možnost studia na reálce či odborných školách. Ačkoli reálka zahájila výuku až v roce 1902, učňovské a odborné školy za podpory *Malice školské* vznikaly již dříve (například živnostenská pokračovací škola v roce 1883, rolnická hospodářská škola v roce 1876). Co se týče vysokých škol,

v Olomouci zůstala pouze teologická fakulta. I když se v různých vlnách objevovaly snahy o obnovu zrušené univerzity, nedošlo v tomto období k jejich naplnění.

Klíčovým předpokladem pro rozvoj národního uvědomění se stal rozmach spolkového života. Lidé se sdružovali už od nepaměti, ale až 19. století dodalo této oblasti jiný rozměr. Moderní spolkový život charakterizovalo dobrovolné sdružování lidí do určitého spolku. Podle Jiřího Pražáka je spolek „*dobrovolné, trvalé spojení se několika osob v organismus, samostatnou osobnost representující, k dosažení některého účelu životního.[...] Spolek jest, jak dotčeno, dobrovolným spojením rázu soukromého: jak vznik jeho, tak i účastenství jednotlivců v něm, další působení spolku, jakož i prostředky k dosažení účelu spolkového, to vše zakládá se na usnesení se účastníků, které bývá učiněno ve formě zvláštních písemných pravidel nazvaných stanovy, a bez těchto usnesení neexistuje spolek, resp. ta která instituce spolková.*“⁽⁶⁾

V počáteční fázi spolky také nahrazovaly politické strany. Nejstaršími spolky v Olomouci byly *Slovanský čtenářský spolek* a *Občanská beseda*. Agitace ve prospěch českého národního hnutí se promítala do spolkového života od 70. let 19. století, kdy vznikla *Malice školská*, *Slovanský dělnický spolek*, *Spolek paní a dívek*. O desetiletí později je už patrnější zacílení spolků na určitou společenskou vrstvu či politický proud. Širší územní působnost měla *Národní jednota pro východní Moravu*, ustavená v červnu 1885. A českých spolků stále přibývalo. Dle jediného známého přehledu vzniklo v Olomouci do roku 1918 celkem 134 spolků.⁽⁷⁾ S rozvojem spolkového života se objevila potřeba vytvořit nové centrum, které by nahradilo již nevyhovující prostory Občanské besedy a stalo se důstojným reprezentačním místem pro pořádání různých společenských

a kulturních akcí. V roce 1885 byla ustavena *První česká stavební společnost*, která odpovídající budovu během tří let postavila. V centru města tak vznikl Národní dům s několika sály, spolkovými místnostmi, hotelem, restaurací a kavárnou. V tomto novém hlavním středisku českého národního života byla také v roce 1889 zřízena první stálá česká knihovna.⁽⁸⁾

Spolek Matice cyrilometodějská

Počátky Matice cyrilometodějské spadají do začátku června 1900, kdy byla v tisku publikována výzva, aby byl založen spolek, který by podporoval vzdělání české mládeže, zejména v oblasti náboženství. Za touto výzvou stáli tři mladí kněží: Dr. Augustin Štanc⁽⁹⁾, Dr. Cyril Sládeček⁽¹⁰⁾ a P. Jan Kořistka. I přes kritiku zástupců jiných politických skupin a jejich tiskových orgánů (například *Pozor*, *Čas*), se 20. června objevila v Našinci výzva, aby se příznivci Matice cyrilometodějské zúčastnili valné hromady. Ta se uskutečnila 25. června 1900 ve 20.30 hodin v Národním domě. „*Ustavil se český spolek školský, jehož úkolem jest založiti a vydržovati školy měšťanské, a zvláště odborné aj., svěřiti jich správu řádu Školských bratří, a tak uvésti tento učitelský a vychovatelský řád do naší Moravěny.*“⁽¹¹⁾ Členů bylo v té chvíli přihlášeno 42, valné hromady se zúčastnilo 28. Hlavní řečník, Mořic Hruban, zejména vysvětloval činnost školských bratří⁽¹²⁾, na které se ve věci zřízení české školy chtěli obrátit. Jejich činnost prý znají z Francie a již několik let působí v Praze, kde provozují českou školu obecnou a měšťanskou (v Bubenči). Matice školská v Olomouci totiž nyní nemá finance na měšťanskou či odbornou školu. Jako hlavní argument pro školu pod správou školských bratří, kromě finanční stránky, uváděli potřebu děti nejen vyučovat a vzdělávat, nýbrž taktéž vychovávat, aby „*byly zachovány nejen národu, ale také víře a náboženství*“⁽¹³⁾. Jak

vyplývá z řeči Mořice Hrubana, rád byl již kontaktován a čeká se jen na to, až rozšíří svou českou provincii, aby měli dostatek českých učitelů z řad svých řádových bratří.

Prvním úkolem MCM tak má být získání domu pro školské bratry i školu. K tomu potřebovala podporu význačných, vážených osobností olomouckého církevního či společenského života, což se také zdařilo, jak dokládá seznam zvolených představitelů spolku. Do dvanáctičlenného výboru byli zvoleni: Václav Divina, Jindřich Geisler⁽¹⁴⁾, Jan Havlásek, Jan Hlavica, Mořic Hruban, Jan Kořistka, Jan Kubíček, Alois Ležák, Alois Palát, Karel Sojka, Augustin Štanc1, Josef Suchan. Revizory se stali Ludvík Pazdírek a Bedřich Bednář.

Ke slovu se na valné hromadě dále přihlásil mj. A. Palát, který popřál spolku i řádu, aby se jim dobře vedlo a na závěr projevil přání: *„Kěž v práci za tímto krásným cílem se sjednotí česká společnost olomúcká a tak vzejde nám jasná jitřenka lepší budoucnosti pro českou národnost v Olomouci, okolí a celé vlasti, čemuž volám upřímné: Zdař Bůh!“*⁽¹⁵⁾

Avšak neozývaly se jen kladné hlasy. Vystoupil také dr. Svěrák, *„jenž prohlásil se nepřitelem spolku založeného z důvodů národnostních, paedagogických a politických“*⁽¹⁶⁾ a pronesl řeč *„celkem všední radikální fráze obsahující“*.⁽¹⁷⁾

Po valné hromadě pak byli voleni funkcionáři MCM: starosta Mořic Hruban, místostarosta Augustin Štanc1, jednatel Alois Ležák, pokladník Jan Kořistka.

Založení MCM rozpoutalo odpor u „pokrokářů“ sdružených kolem Pozoru a německých stran. Na jejich výpady vždy reagoval Našinec, který vyvracel tvrzení o nepotřebnosti dalšího školského spolku, přivedení školských bratří, a samozřejmě mu

náležitě odpovídal: vyčítal Pozoru zejména neschopnost něco změnit, že stále jen mluví naprázdno a skutky nejsou vidět. „Proto je bouření Pozorovo proti Matici Cyrillo-Methodějské jen padoušských rýpáním.“⁽¹⁸⁾ Stejně tak na Matici útočily články v německém Mährisches Tagblatt.

Stanovy z roku 1919 definují účel MCM takto: „Spolek hájí a upevňuje křesťanství v životě veřejném i soukromém, zvláště pečuje o křesťanský ráz rodin a křesťanskou výchovu dítek ve škole i mimo školu, šíří křesťanské zásady vychovatelské, stará se o hmotné povznesení katolického lidu a zabezpečení katolických škol na celém území republiky.“⁽¹⁹⁾ Především má: získávat peněžní prostředky na vznik a chod katolických škol a jiných výchovných institucí; přispět k založení státní katolické školy (tedy finančně spravované státem); podávat různé petice, dotazy, žádosti rozličným úřadům, a tak zastupovat rodiče; fungovat na křesťanských základech.

Své úkoly chce plnit prostřednictvím schůzí a sjezdů spolkových či veřejných, kulturně náboženskými přednáškami, rozpravami o oblastech výchovy a rodiny, pobožností a duchovních přednášek; vydáváním a šířením časopisů, knih, brožur, letáků, obrazů a obrázků; získáváním finančních prostředků; zakládáním místních odborů, nesoucích název „Odbory Matice cyrilometodějské“ nebo „Rada křesťanských rodičů a přátel náboženské výchovy“; podporou různých nábožensko-výchovných institucí, českých katolických školských řádů a studentů učitelství.

Členem spolku se může stát každá fyzická či právnická osoba, jejímiž povinnostmi jsou: jednat podle stanov spolku, účastnit se spolkové činnosti, platit členské příspěvky, plnit usnesení valných hromad a výborů, zúčastňovat se akcí spolku. Za

zemřelé členy a dobrodince bude sloužena jedna mše svatá ročně.

Spolek řídí valná hromada a ústřední výbor skládající se z předsedy, jeho náměstka, jednatele, pokladníka a osmi dalších členů (a 4 náhradníků). Předseda zastupuje spolek, předsedá spolkovým shromážděním, svolává a řídí schůze, podepisuje všechny spolkové písemnosti. Náměstek zastupuje předsedu, pokud ten nemůže plnit své povinnosti. Jednatel má na starosti písemnosti spolku a podepisuje úřední listiny.⁽²⁰⁾

Největšího rozmachu dosáhla Matice od roku 1908 do vypuknutí první světové války. Výstavba pedagogické školy se sice nepodařila, ale spolek se pustil do vydávání vlastních periodik. Nejprve začala vycházet edice *Studie a texty k náboženským dějinám českým*, v počátku jako reakce na blížící se Husovo jubileum (1915) a množící se útoky na katolickou církev. Redakce se ujal dr. Jan Sedlák.⁽²¹⁾ Dále se jevílo jako nezbytné mít vlastní věstník⁽²²⁾, který by zajišťoval kontakt s ostatními odbory a členy MCM. Podařilo se jej vydávat jako přílohu *Našince* a pro členy odborů i samostatně. Následně začal vycházet náboženský a eucharistický časopis pro mládež *Pán přichází*⁽²³⁾. Nedlouho poté Matice tiskla eucharistické obrázky pro mládež a k prvnímu svatému přijímání. Ve stejném roce (1913) se zrodil významný pomocník v šíření posláním Matice – kalendář, který byl přístupný širokému okruhu čtenářů, poskytoval dobrou četbu i ponaučení. Svého významu nabyl ještě více během války.⁽²⁴⁾

Nezapomínalo se však ani na oblast školství. Byla zřízena živnostenská škola pokračovací, na níž byly od školního roku 1913/1914 otevřeny obory zámečnictví, krejčovství a stolařství. Byla to první škola tohoto typu v Rakousku-Uhersku, na které

se povinně vyučovalo náboženství. Dále Matice založila mateřskou školu v Třebčíně a ve Vlastovičkách u Opavy.

Slibný rozvoj spolku zastavilo vypuknutí první světové války. Přerušena byla osvětová činnost, práce odborů, chyběly i potřebné příjmy z darů a členských příspěvků či papír na tištění. Ze škol pokračovaly jen mateřské školy a kurz pro dívky. V roce 1916 se podařilo převzít *Vychovatelské listy*, časopis, který dříve patřil *Spolku katolických učitelů*. Stal se orgánem Pedagogické akademie, do níž měly být soustředěni všichni katoličtí pedagogové a katecheti, aby spolupracovali ve „*společné vědecko-praktické práci v oboru křesťanského vychovatelství národního*“⁽²⁵⁾.

Konec první světové války, zánik monarchie a vznik nového státu – Československé republiky přinesly obtížné časy pro katolickou církev. Ta byla spojována s bývalým režimem, obviňována a haněna jako spojenec habsburské dynastie. Matice cyrilometodějská vyrazila do boje proti zákazu náboženství na školách, proti povolení rozluky manželství a zneplatnění církevního sňatku. Tomu se však zabránit nepodařilo. Během první republiky měla tedy MCM těžkou práci. K úspěchům se může řadit vydání *Nového katechismu* či samostatné vydávání spolkového věstníku pod názvem *Rodina a škola*. Šéfredaktorem se stal Augustin Štancl, který se po předchozí roztržce a vyloučení⁽²⁶⁾ opět vrátil do čela Matice cyrilometodějské. Prostřednictvím tohoto časopisu Štancl šířil informace, názory o katolickém školství a propagoval myšlenku katolické školy mezi kněžími i laiky téměř po celé Moravě.⁽²⁷⁾ Co se týče oblasti školství, podařilo se zřídit mateřskou školu ve Velké Bystřici, měšťanskou školu u voršilek v Olomouci, později Matice převzala katolické školy v Hostálkové a v Pržně na Valašsku a v Jasenné. Od roku 1920 byla zavedena tzv.

školská neděle, tedy jedna neděle v roce byla věnována školské a výchovné otázce. Při bohoslužbách byla pronášena kázání na toto téma a proběhla sbírka na katolické školství. Odpoledne pak byly organizovány veřejné přednášky. Zásluhou MCM také proběhla revize učebnic náboženství. Matice též připravovala založení celostátního ústředí katolických školských spolků pod vedením československých biskupů, aby efektivněji koordinovalo činnost všech společností podporujících katolickou výchovu a vzdělávání. Částečně se tato snaha naplnila až v roce 1932, kdy vznikl *Ústřední výbor katolického školství československého v ČSR*.⁽²⁸⁾

V roce 1925 po úmrtí dlouholetého předsedy Matice prof. ThDr. Richarda Špačka⁽²⁹⁾ byl zřízen „Špačkův fond“ ve výši 10 000 Kč, z jehož úroků se mělo podporovat vydávání kvalitních katolických knih.⁽³⁰⁾

I v druhé polovině 20. let 20. století hrál spolek důležitou roli na poli církevního školství – podporoval mimo jiné školy v Přerově, Olomouci, Slavkově, Hošťálkově, Jasenné, Pržnu, Lukově, Holešově, Jundrově, Malenovicích, Strážnici, Nezamyslicích či Napajedlích.⁽³¹⁾ Oceňována byla rovněž mateřská přednášková i vydavatelská činnost.⁽³²⁾

Ve 30. letech 20. století se však Matice musela potýkat s ekonomickými i personálními problémy, způsobenými odchodem či úmrtím funkcionářů a vysokými dluhy.

Nacistická okupace a vypuknutí druhé světové války přinesly útisk, nesvobodu, zákazy, perzekuci či likvidaci. Církevní školství prakticky přestalo existovat, byly zrušeny katolické spolky, organizace i tisk. V Matici došlo taktéž k různým omezením a zákazům, mimo jiné bylo v roce 1941 zastaveno

vydávání Vychovatelských listů. V roce 1943 pak bylo nakladatelství MCM zlikvidováno a převzaly je pod svou správu *Lidové závody tiskařské a nakladatelské v Olomouci*.⁽³³⁾

Po ukončení druhé světové války měla římskokatolická církev značný společenský vliv, neboť se nezapomínalo na zapojení mnoha kněží i laiků do protinacistického odboje. Rozvoj zaznamenalo také církevní školství – byly obnoveny teologické fakulty v Praze a v Olomouci, celkem bylo provozováno přes 130 církevních škol. Dále se katolická církev angažovala v charitativní činnosti, hlavně v pomoci válečným uprchlíkům, propuštěným vězňům, sirotkům aj. Nově nabyté svobody chtěla využít také nakladatelství. Žel velice brzy začalo docházet ke střetům mezi církví a státními orgány, v nichž se prosazoval komunistický vliv.⁽³⁴⁾ V první řadě se jednalo o omezování vydávání církevních periodik. Například Matice cyrilometodějská od roku 1946 žádala o povolení znovu začít vydávat *Vychovatelské listy*. Povedlo se to až v roce 1947, po překonání nejrůznějších překážek ze strany ministerstva informací – mj. jim připadal tento časopis zbytečný, neboť dle jejich názoru už vycházelo několik podobných periodik. Zástupci MCM museli vynaložit velké úsilí, aby se mohl tento list tisknout.⁽³⁵⁾

V této době přichází do Matice cyrilometodějské Josef Vlček, který se stane nejvýraznějším představitelem spolku během komunistické nadvlády a také po jejím pádu v roce 1989.

Po nástupu komunistického režimu v únoru 1948 se vztah státu k církvi vyostřil. Postupně se režim snažil církev izolovat, odsunout na okraj a následně zdiskreditovat a zcela vytlačit víru z lidských životů. K tomu využil mnoho represivních prostředků – lživou propagandu, zastrašování, věznění a nakonec i fyzickou

likvidaci duchovních i laiků. Nový režim potřeboval ovládnout všechno i všechny.

A samozřejmě se omezení nevyhnula ani Matici cyrilometodějské. Školství bylo zestátněno Zákonem č. 95/1948 Sb., jímž byla zavedena tzv. jednotná škola. Také v nové ústavě bylo řečeno, že školy jsou státní, základní školní vzdělání je jednotné, povinné a bezplatné, přičemž podrobnosti a výjimky stanoví samostatný zákon.⁽³⁶⁾ Církevní školy tedy očekávaly zákon, který bude upravovat jejich činnost. Ale nedočkaly se. Proti jednotnému školství velmi výrazně vystupovala MCM a zvláště její tajemník Josef Vlček, který se stal také tajemníkem *Ústředí svobodných škol*, zajišťujícího komunikaci mezi katolickými školskými pracovníky a koordinaci akcí. V roce 1948 působil jako poradce církevní komise pro školské otázky. Matice v tomto boji organizovala petiční akce, manifestace, rozesílala protesty a rezoluce. V nákladu 50 000 ks⁽³⁷⁾ vytiskla a šířila encykliku Pia XI. *Divini illius magistri* (O křesťanské výchově mládeže). Vydávala také informační letáky a plakáty. Všechna jednání ale nakonec ztroskotala.⁽³⁸⁾

Také další činnosti Matice byly postupně omezovány. V první řadě se jednalo o cenzurní zásahy. Každou knihu připravenou k vydání musel schvalovat příslušný úřad. Rozhodoval i o velikosti nákladu a také zasahoval do samotného textu. Největší překážkou se stal nedostatek papíru, který přidělovalo ministerstvo informací. Snaha získat dostatečné množství zaměstnávala představitele MCM víc než cokoli jiného. Další represivní krok představovalo zrušení nakladatelské činnosti výnosem ze dne 17. prosince 1949.

I tzv. očištná akce, při níž byli prověřováni zaměstnanci, žáci, studenti, členové spolků, zda jsou spolehliví, národně uvědomělí

a v souladu se státním zřízením, se Matici nevyhnula. Na valné hromadě 25. října 1950 byli zvoleni do vedení spolku – předseda: Štěpán Trochta, místopředseda: Karel Bureš, jednatel: Josef Dosedla, pokladník: Josef Holubníček.

Potom už přišel nátlak, aby MCM zanikla. Dostala na výběr: buď se dobrovolně rozejde a včlení do České katolické charity, nebo bude rozpuštěna. „*Funkcionáři a členstvo spolku prokáží též začleněním do České katolické charity své pochopení pro novou úpravu spolkového života zjednodušením dosavadní spolkové roztržtosti a rozšířením základny masových organizací,*“ psal v tajném dopisu úředník ministerstva vnitra.⁽³⁹⁾ Stát tedy potřeboval omezit počet spolků, a tím je snadněji kontrolovat. Valná hromada, na níž byly rozchod spolku a jeho splynutí s Charitou schváleny, se konala 23. května 1951. V té době měla Matice 2 750 členů, z nich asi 600 kněží.

Likvidace MCM se děla již bez Josefa Vlčka, který byl v létě roku 1950 zatčen a následně odsouzen k trestu smrti, pak rozsudek zmírněn na 21 let vězení za špionážní činnost pro Vatikán. Vězněn byl do roku 1960 v Jáchymově, Ruzyni a Leopoldově. I po propuštění z vězení pokračoval se svými spolupracovníky v odkazu MCM. Během pražského jara 1968 šířil a propagoval závěry II. vatikánského koncilu. V době normalizace poté tajně tiskl a distribuoval samizdatové publikace, za což byl odsouzen k 20 měsícům vězení (bylo mu prokázáno šíření 32 titulů⁽⁴⁰⁾). Po uplynutí poloviny trestu byl propuštěn. Ani potom se práce v samizdatu nevzdal. Sametová revoluce mu konečně otevřela cestu začít naplno, bez omezení a útisku naplňovat ideje Matice cyrilometodějské.

Po listopadu 1989 se svobodně nadechla celá společnost, před kterou se však objevily nejen nové možnosti, ale také úkoly. Nejinak tomu bylo v církevním prostředí. Bylo nutné nabrat novou sílu, rychle ukončit dosavadní izolaci od světové církve, ujasnit si svou roli v nově se profilující společnosti. Dochází k rehabilitaci perzekvovaných církevních představitelů a k jejich zapojení do oficiálních církevních struktur. Výrazné změny proběhly také na poli literatury a nakladatelství. Bylo potřeba integrovat samizdatovou, exilovou i oficiální literaturu. Také proto je počátek devadesátých let ve znamení zaplavení knižního trhu rozmanitými knihami, které byly vydávány v obrovských nákladech. Vznikla celá řada nových nakladatelství, jež ovšem velice brzy zkrachovala. Ta, která se udržela, se většinou úzce profilovala. Svoboda, konec cenzurních zásahů a návrat násilně umlčených katolických aktivistů se staly důležitým podhoubím pro vznik či obnovu katolické literatury, časopisů a nakladatelství, včetně MCM.

Obnovu Matice cyrilometodějské po roce 1989 inicioval Josef Vlček, který se v této záležitosti obrátil na kardinála Františka Tomáška. Vznikl tak přípravný výbor MCM, jenž vyřizoval potřebné formality. Patřili do něj, kromě J. Vlčka, Mons. Erich Pepřík, P. Milán Kouba, P. Rudolf Smahel či P. Vincenc Šalša.

Ustavující valná hromada za účasti bývalých i nových členů a spolupracovníků Matice cyrilometodějské se konala 14. dubna 1990, předsedou se stal Josef Vlček. Poté 2. května 1990 byl ministerstvu vnitra odeslán dopis se žádostí o obnovení činnosti a registraci MCM. Ta proběhla zanedlouho – 23. května 1990. O rok později spolek zakoupil menší tiskárnu umístěnou v domě sester Neposkvrněného Početí na Dolním náměstí v Olomouci, kde svou činnost provozuje dodnes. Protože však spolky nemohly podnikat, vznikla v dubnu 1993 společnost s ručením

omezeným Matice cyrilometodějská, přičemž jediným společníkem je samotný spolek.

[MCM s. r. o.](#) je tedy v současnosti nakladatelství, vydavatelství a knihkupectví. Spolek dohlíží na její činnost, zvláště na to, zda pokračuje v odkazu zakladatelů. První knihou vydanou po roce 1989 se stal titul *Nekrvavý mučedník – Dr. Josef Karel Matocha, arcibiskup olomoucký, metropolita moravský*. [MCM s. r. o.](#) si počínala prozřetelně a preferovala vydávání publikací v menších nákladech,⁽⁴¹⁾ čímž eliminovala chyby jiných nakladatelství. Úkoly vyplývající ze spolkových stanov plní v současnosti prostřednictvím dceřiné společnosti. Vydává knihy, brožury, publikace s křesťanským zaměřením. Dodneška vydala 773 vlastních titulů. V roce 2014 bylo vydáno 22 nových titulů a 4 elektronické dokumenty na hmotných nosičích. Od podzimu 1993 vychází pravidelně týdeník [Světlo](#).

V letošním roce prošla Matice cyrilometodějská velkou změnou. Poté, co dovršil svou životní pouť dosavadní předseda Josef Vlček, byl na valné hromadě 13. října 2015 zvolen novým předsedou Mgr. Daniel Dehner, redaktor Světla. Zároveň bylo schváleno nové znění stanov. Spolek tak vstupuje do nového období, ale stále jej čeká mnoho práce, aby plnil své poslání.

Zpracovala Mgr. Jaroslava Krejčí

Poznámky:

(1) Msgr. ThDr. Antonín Cyril Stojan (22. května 1851, Beňov – 29. září 1923, Olomouc) byl moravský římskokatolický duchovní a politik (poslanec Říšské rady, po vzniku ČSR poslanec Národního shromáždění ČSR, od r. 1920 senátor za ČSL), v letech 1921–1923 arcibiskup olomoucký a metropolita moravský. Svými aktivitami v sociální oblasti položil základy

České katolické charity. Více viz Němec, Jaroslav: A. C. Stojan a jeho dílo. Olomouc 2007

(2) JUDr. Mořic Hruban (30. listopadu 1862, Brodek u Prostějova – 16. září 1945, Olomouc) byl právník, politik (poslanec Říšské rady, Moravského zemského sněmu a později Národního shromáždění ČSR, v letech 1918–1919 byl ministrem bez portfeje ve vládě Karla Kramáře). Spoluzakladatel a předseda Katolické strany národní na Moravě.

(3) Prof. ThDr. Theodor Kohn (22. března 1845, Březnice – 3. prosince 1915, Ehrenhausen, Štýrsko) byl olomoucký arcibiskup v letech 1892–1904.

(4) Říšský zákon z ledna 1868.

(5) Kasíková, H. a kol.: Pedagogika pro učitele. Praha 2007, s. 73.

(6) Pražák, J.: Rakouské právo ústavní. Ústava říšská. Díl první, část třetí. Praha 1898, s. 74 a 76.

(7) Kol. autorů: Dějiny Olomouce, 2. svazek. Olomouc 2009, s. 70.

(8) Tamtéž.

(9) ThDr. Augustin Štancl (5. října 1871, Bruck an der Mur – 21. prosince 1962, Senohraby) byl český římskokatolický kněz, středoškolský profesor, katolický publicista, podporovatel českého salesiánského díla a propagátor ideje tzv. katolické školy na Moravě. Více viz Němec, Vít: Augustin Štancl: kněz, katecheta, školský pracovník a průkopník salesiánského díla na Moravě. Uherské Hradiště 2014.

(10) ThDr. Cyril Sládeček (1. března 1864, Dřevohostice – 20. srpna 1910, Olomouc).

(11) Ustavující valná hromada Matice Cyrillo-Methodějské v Olomouci, Našinec, 27. 6. 1900, s. 1.

(12) Školští bratři (Institut bratří křesťanských škol) byli založeni v roce 1679 ve Francii sv. Janem Křtitelem de la Salle. Jejich hlavní činností je poskytování bezplatného školství a křesťanské výchovy. Do Prahy přišli v roce 1899 a založili penzionát a obecnou školu. V roce 1908 vznikl český učitelský ústav. Za první republiky měli školští bratři 10 domů a v nich 140 bratří. Srov. Vaško, Václav: Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. Praha 1990, s. 162.

(13) Ustavující valná hromada Matice Cyrillo-Methodějské v Olomouci, Našinec, 27. 6. 1900, s. 1.

(14) Jindřich Geisler (15. července 1849, Laškov – 18. března 1927, Olomouc) byl kněz, hudební kritik, organizátor hudebního života, učitel liturgického zpěvu a zakladatel hudebního spolku Žerotín, přítel hudebního skladatele Antonína Dvořáka.

(15) Ustavující valná hromada Matice Cyrillo-Methodějské v Olomouci, Našinec, 27. 6. 1900, s. 1–2.

(16) Tamtéž, s. 1.

(17) Tamtéž.

(18) Denní zprávy, Našinec, 29. 6. 1900, s. 2.

- (19) Stanovy Matice cyrilometodějské v Olomouci z roku 1919, s. 3.
- (20) Více viz tamtéž, s. 8–9.
- (21) Msgr. Dr. Jan Evangelista Sedlák (4. prosince 1871, Třebíč – 8. května 1924, Brno) byl kněz, profesor a historik – zabýval se dobou mistra Jana Husa.
- (22) Vydáván byl od roku 1913 do roku 1920, s přerušením během první světové války.
- (23) Vycházel v letech 1913–1941.
- (24) Více viz Třicet let Matice cyrilometodějské v práci za křesťanskou výchovu a školu. Olomouc 1930.
- (25) Tamtéž, s. 38.
- (26) Více viz Němec, Vít: Augustin Štancl, s. 72–93.
- (27) Z počátku měla Rodina a škola okolo 5000 odběratelů, na konci 30. let přibližně 2000. Srov. Němec, Vít: Augustin Štancl, s. 94.
- (28) Srov. Němec, Vít: Augustin Štancl, s. 101.
- (29) Prof. ThDr. Richard Špaček (23. listopad 1864, Laškov – 23. září 1925, Olomouc) byl kněz, teolog a profesor dogmatiky. Tříkrát byl také děkanem Teologické fakulty UP v Olomouci. Více viz Pojsl, Miloslav: Děkani teologické fakulty v Olomouci, in: Fiala Jiří – Kašpar Zdeněk – Mlčák Leoš – Pojsl Miloslav – Urbášek Pavel: Univerzita v Olomouci (1573–2009). Olomouc 2009, s. 156–159.

- (30) Třicet let Matice cyrilometodějské v práci za křesťanskou výchovu a školu, s. 46.
- (31) Tamtéž, s. 49.
- (32) Více viz např. Dopis apoštolského nuncia ze dne 28. dubna 1930 či Dopis arcibiskupa Františka kardinála Bauera ze dne 11. března 1914, archiv MCM.
- (33) Srov. Němec, Vít: Augustin Štancl, s. 112.
- (34) Srov. Kol. autorů: Diktatura versus naděje. Pronásledování římskokatolické církve v Československu v letech 1948–1989. Praha 2014.
- (35) Dopis MCM adresovaný Ministerstvu informací ze dne 13. 11. 1946, archiv MCM.
- (36) Srov. Ústavní zákon ze dne 9. května 1948 (150/1948 Sb.).
- (37) Srov. Zpráva o činnosti Matice cyrilometodějské za rok 1947 a 1948. in: Cigánek, Radim: Politický zápas o jednotnou státní školu 1945–1949. Praha 2009, s. 173.
- (38) Srov. Cigánek, Radim: Politický zápas o jednotnou státní školu 1945–1949, s. 46–49.
- (39) Dopis Ministerstva vnitra Krajskému výboru v Olomouci ze dne 4. dubna 1951, archiv MCM.
- (40) Srov. Cigánek, Radim: Politický zápas o jednotnou státní školu 1945–1949, s. 47.

(41) Zázpis ze schůze výboru MCM z 2. března 1992, archiv MCM.

<https://spolek.maticecm.cz/historie/>